

Världens befolkning ökar

FN antar i sin befolkningsprognos att fruktsamheten i världens länder ska fortsätta att sjunka mot 1,85 barn per kvinna. Det skulle på sikt innebära att jordens befolkning började minska. Japan har redan upplevt två år med befolkningsminskning.

På 1950-talet föddes det i genomsnitt i världen nästan fem barn per kvinna. Det var en fruktsamhetsnivå långt över vad som krävdes för reproduktion. Varje ny generation var nära 70 procent större än den föregående. Vi hade en snabbt växande folkmängd. Idag föds det i genomsnitt 2,5 barn per kvinna i världen. Det är en nivå som fortfarande ligger något högre än reproduktionsnivån på 2,3 barn per kvinna. Varje generation är runt åtta procent större än modergenerationen.

FN antar i sin prognos att fruktsamheten i världens alla länder ska fortsätta sjunka för att på sikt bli 1,85 barn per kvinna. Det är en fruktsamhetsnivå lägre än vad som krävs för reproduktion. FN antar att fruktsamheten i genomsnitt för världens alla länder redan om cirka 15 år hamnar på reproduktionsnivån 2,3 barn per kvinna. År 2050 antas fruktsamheten ha sjunkit ytterligare, till 2,0 barn per kvinna. Varje ny generation skulle då bli sju procent mindre än modergene-

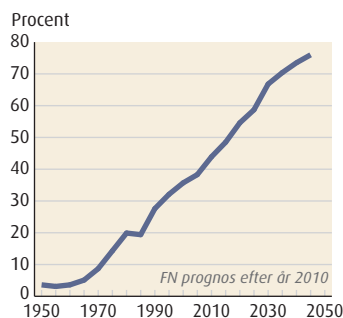
rationen. På mycket lång sikt innebär detta en minskande folkmängd på jorden. Att göra prognoser om framtida befolkningsutvecklingen på 40 års sikt är naturligtvis omöjligt. Prognoserna övergår snabbt till kalkyler över vad som skulle bli följden av gjorda antaganden.

PÅ 1950-TALET FANNS DET länder med mycket hög fruktsamhet och länder som hade en fruktsamhet mycket nära reproduktionsnivån. Yemen hade till exempel då en fruktsamhet på åtta barn per kvinna. Varje ny generation var dubbelt så stor som föregående generation. Tyskland, Österrike och Sverige är exempel på länder som på 1950-talet hade en fruktsamhet på lite mer än två barn per kvinna. Det var en fruktsamhetsnivå nära reproduktionsnivån.

På 1950-talet hade enligt FN nära fyra procent av alla länder i världen en fruktsamhetsnivå lägre än vad som krävdes för reproduktion. Idag har fyrtio procent av världens länder en

fruktsamhetsnivå under vad som krävs för reproduktion. FN:s antagande om den framtida fruktsamhetsutvecklingen innebär att framåt år 2050 nästan åtta av tio länder i världen skulle ha en fruktsamhetsnivå lägre än vad som krävs för reproduktion.

Andel länder med en fruktsamhetsnivå under reproduktion 1950-2050

ÄVEN OM FRUKTSAMHETEN i ett land under lång tid varit lägre än vad som krävs för reproduktion kan det dröja innan folkmängden börjar minska. En hög andel unga i befolkningen, stigande livslängd och fler invandrare än utvandrare kan under en period kompensera den låga fruktsamheten.

Japan kan tas som ett exempel. Alltsedan mitten av

1970-talet har Japan haft en fruktsamhetsnivå under vad som krävs för reproduktion. Fruktsamheten har under en lång period minskat och gapet mot den fruktsamhetsnivå som krävs för reproduktion har ökat. År 2008 hade Japan en fruktsamhet på 1,4 barn per kvinna, för reproduktion skulle det krävs 2,1 barn per kvinna.

Om denna låga fruktsamhet i Japan blir bestående så kommer varje ny generation att bli en tredjedel mindre än modergenerationen. År 2005 kunde man notera ett år med folkminskning i Japan. Även 2008 minskade folkmängden och detta antas vara inledningen på en längre period med folkminskning i Japan. Europa står inför en liknande utveckling.

Lästips

om befolkningsutvecklingen i Japan och världen:

The Japanese Journal of Population No 1 March 2010-07-29

Population Statistics of Japan 2008. National Inst of Population and Social Security Research

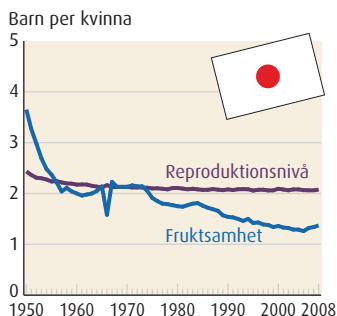
FN. World Population Prospects. The 2008 Revision

- men hur länge?

FAKTA

Fruksamheten i Japan 1950-2008 samt den fruktsamhetsnivå som krävs för reproduktion

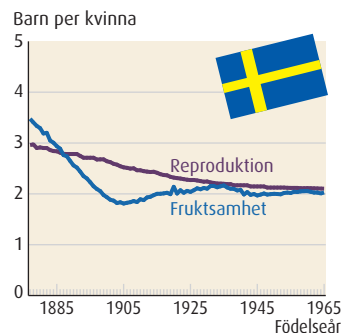

FÖR SVERIGE KAN man följa fruktsamhetsutvecklingen inte bara efter kalenderår, som i exemplet med Japan, utan även efter födelseår. Kvinnor födda 1880 i Sverige fick i genomsnitt 3,3 barn. Kvinnor födda 1905 nådde endast upp till en fruktsamhet på 1,8 barn per kvinna, därefter har fruktsamheten åter ökat något. Kvinnor födda 1915 och senare har fått nära två barn i genomsnitt.

Ingen generation född i Sverige sedan slutet av 1800-talet har nått upp till full reproduktion. Störst var gapet mellan observerad fruktsamhet och reproduktionsnivån för kvinnor födda runt år 1905. På 1930-talet var det depression och svåra tider. Detta fick genomslag

även på barnafödandet. Man pratade om kris i befolkningsfrågan och prognosmakare gjorde uttalanden att Sverige stod inför en period med folkminskning. Detta visade sig dock vara fel. För kvinnor födda efter 1930 har fruktsamheten legat strax under den nivå som krävs för reproduktion. Trots en lång period av fruktsamhet under reproduktionsnivån har detta inte lett till något år med folkminskning i Sverige under vare sig 1900-talet eller under detta sekel.

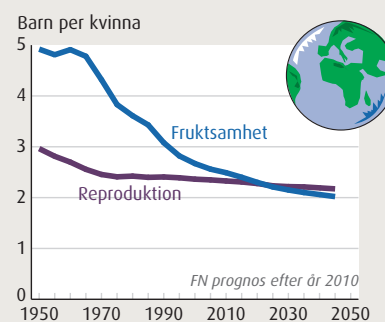
Fruksamheten i Sverige efter kvinnans födelseår samt den fruktsamhetsnivå som krävs för reproduktion. Kvinnor födda 1880-1965

Reproduktion

En befolkning reproducerar sig om dottergenerationen blir lika stor som modergenerationen. I Sverige idag krävs en fruktsamhet på 2,1 barn per kvinna för att nå upp till reproduktion. Det krävs fler än två barn per kvinna eftersom inte alla kvinnor överlever till slutet av sin fertila period. Dessutom måste man ta hänsyn till att det föds fler pojkar än flickor. I länder med högre dödsrisken än i Sverige måste fruktsamheten vara högre än 2,1 för att nå reproduktion.

Fruksamhet i världen 1950-2050 och den fruktsamhetsnivå som krävs för reproduktion

Författare

Hans Lundström är demograf vid prognosinstitutet på SCB
Tfn: 08-506 943 70
e-post: hans.lundstrom@scb.se